

På den andre siden

Bente Bergøy Miljeteig

Øst-Timor er fantastisk og genuint. Landet og folket har en spesiell og trist historie som gjør meg ydmyk," sier Ramirez.

Vi møter henne på Oljedirektoratets hovedkontor i Stavanger, hun er hjemom for å delta i møter.

Hun sier at det nesten halvannet år lange oppholdet i Øst-Timor preger henne på flere vis: "Øst-Timor er Asias fattigste land og et ungt demokrati. Landet ble selvstendig i 2002 etter nesten 400 år som portugisisk koloni og

24 år under indonesisk okkupasjon. Folk her har opplevd utrolig mye vondt."

Nesten en tredel av befolkningen ble drept eller døde av sult og sykdom under den indonesiske okkupasjonen. I 2006 ble en ny politisk og humanitær krise utløst, og 150 000 mennesker ble drevet på flukt. Mange av dem bodde fortsatt i flyktningleirer da hun ankom landet i 2008.

"Alle på Øst-Timor har mistet noen de er glad i. Likevel klarer de å se framover, de som har jobb går på jobb og de vil så mye. Det gjør meg utrolig

ydmyk," sier Ramirez, som er blitt pinlig oppmerksom på hvor mye folk her hjemme klager og sutrer over småting.

Ressursforvaltning

Gjennom det Norad-styrte programmet Olje for utvikling (Ofu) hjelper hun østtimoreserne med å få til en sunn ressursforvaltning gjennom å følge opp oljeselskaper og arbeidet i lisensene. Myndighetsorganet hun jobber for, Timor-Leste National Petroleum Authority, åpnet i 2008.

"Med Ofu-programmet ønsker vi at østtimoreserne skal unngå olje-

Da Oljedirektoratets geolog Abryl Ramirez (35) fikk tilbud om å dra til Øst-Timor, var hun usikker på hva hun kunne bidra med. Nå gruer hun seg til oppdraget med å bidra til sunn ressursforvaltning er over.

forbannelsen. Inntektene fra landets petroleumsressurser skal komme hele befolkningen til gode, ikke bare eliten," sier hun.

Øst-Timor har store olje- og gassforekomster både til lands og til havs. Landets oljefond passerte fem milliarder dollar i august 2009. Øst-Timor har et eksklusivt havområde hvor det pågår leting, men ikke produksjon av olje eller gass.

Landet deler også et havområde med Australia. I 2008 ble det i gjennomsnitt produsert 30 000 fat våtgass (NGL) og kondensat per dag i dette området. Den daglige gassproduksjonen var i

snitt seks millioner kubikkmeter. Ofu-programmet Ramirez deltar i, som har et budsjett på 67,2 millioner kroner, startet i 2008 og skal etter planen avsluttes i 2013. Da er det meningen at myndighetene i Øst-Timor selv skal kunne forvalte landets petroleumsaktiviteter.

Programmet omfatter ressursstyring, juridisk rådgivning, inntektsstyring, finansiell styring, miljøledelse, opplæring, dataforvaltning og teknisk bistand. Ramirez understreker at det ikke er meningen å tre den norske modellen for petroleumsforvaltning nedover ørene på Øst-Timor: "De må selv finne ut

hvordan de vil forvalte sine ressurser, vi deler erfaringer og diskuterer med dem."

Oljefond

Lovverket er på plass, og Øst-Timor har et oljefond. Landet setter finansiell åpenhet høyt. Likevel kan det være utfordrende: "Jeg håper og tror at vi bidrar med noe her, at vi kan gjøre en forskjell. I allfall gir østtimoreserne uttrykk for at de er glade for at vi er her."

Ramirez er glad for å være på Øst-Timor, selv om hun ikke legger skjul på at det kan være krevende. Fra tid til annen blir hun oppgitt over at ting tar tid, og at hun ikke får gjort så mye som hun skulle ønske. Hun forteller om lange arbeidsdager med mange møter og varierte oppgaver. Det blir lite tid til å være sosial i ukene, men i helgene trefter hun som regel venner, både østtimoresere og andre "malayer" som betyr utlendinger på tetumr, hovedspråket på Øst-Timor. Mange av dem arbeider i frivillige organisasjoner og for utenlandske myndighetsorganer.

"Man blir fort en del av et internasjonalt miljø. Vi møtes gjerne i helgene, men kino og fancy treningsstudio finnes ikke," ler hun.

Ramirez har, som de aller fleste andre, vakter utenfor der hun bor, men spesielt redd er hun ikke, for, som hun sier, "det farligste er antakelig trafikken". I hovedstaden Dilis gater ferdes blant annet unger, geiter og søkklastede moped uten blinklys og speil.

Utenfor byen er det fantastisk natur med lange, hvite strender og palmer og flotte fjell. Når hun har fri, dykker Oljedirektoratets representant blant tropiske fiskeslag og skilpadder i glassklart hav: "Det kommer jeg til å savne når jeg reiser derfra i mars. Det, men aller mest de fantastiske menneskene." ❄

EN GOD HJELPER: Geolog Abryl Ramirez bistår østtimoreserne med petroleumsforvaltning slik at nasjonen skal unngå oljeforbannelsen. (Foto: Emile Ashley)

ØST-TIMOR
Hovedstad: Dili
Statsoverhode: President Jose Ramos-Horta
Befolkning: 1 108 777 (2008)
Gjennomsnittsalder: 23 år (70 prosent av befolkningen i Dili er under 23 år)
Forventet levealder: 48 år